

Lezárult az IRISS projekt

2015. január 31-én lezárult az [IRISS](#) (Increasing Resilience in Surveillance Societies) hároméves nemzetközi kutatási projekt, amely az EU 7. Keretprogramjának támogatásával valósult meg, és amelyben Magyarországot az Eötvös Károly Intézet képviselte.

A projekt általános célja az volt, hogy multidiszciplináris társadalomtudományi és jogi megközelítéssel vizsgálja a különféle megfigyelési gyakorlatok társadalmi hatásait. Ezen belül

- vizsgálta a megfigyelési technológiák kialakulását, fejlődését és alkalmazását, valamint ezek társadalmi és gazdasági költségeit és hatásukat az alapvető jogokra,
- kidolgozott egy elméleti értelmezési keretet, amely megragadja a megfigyelés és a demokrácia kapcsolatának legfontosabb elemeit és alkalmas e kapcsolatok empirikus feltárására,
- értelmezte és rekonstruálta a polgárok megfigyelésről alkotott nézeteit és felfogását, valamint lehetőségeiket demokratikus jogaik gyakorlására a megfigyelő társadalmakban,
- azonosította és elemezte azokat a lehetőségeket, amelyek a társadalmi, gazdasági és szervezeti reziliencia növeléséhez vezethetnek az európai társadalmakban.

A kutatásban az alábbi szervezetek vettek részt:

1. Institute for the Sociology of Law and Criminology (IRKS), Ausztria
2. Trilateral Research & Consulting (TRI), Egyesült Királyság
3. University of Stirling (STIR), Egyesült Királyság
4. University of Edinburgh (UEdin), Egyesült Királyság
5. Eötvös Károly Intézet (EKINT), Magyarország
6. Institute of Technology Assessment (OeAW-ITA), Ausztria
7. University of Sheffield (USFD), Egyesült Királyság
8. University of Hamburg (UH), Németország
9. Vrije Universiteit Brussel (VUB), Belgium
10. Open University (OU), Egyesült Királyság
11. Universitat de Barcelona (UB), Spanyolország
12. Fraunhofer-Gesellschaft zur Förderung der angewandten Forschung e.V (Fraunhofer), Németország
13. Peace Research Institute Oslo (PRIO), Norvégia
14. Università Cattolica del Sacro Cuore (UCSC), Olaszország
15. Comenius University, Bratislava (COMENIUS), Szlovákia
16. Universität der Bundeswehr München (UNIBW), Németország

Az Eötvös Károly Intézetet Dr. Székely Iván és Dr. Vissy Beatrix képviselte a projektben, a projekt indulásakor Navratil Szonja közreműködött a munkában.

Az EKINT részvétele

Az Intézet képviselői elsősorban az alábbi munkafázisokban vettek részt:

- a megfigyelési témakör feltárása, beleértve a megfigyelés társadalmi költségeinek elemzését,
- az elméleti alapok kidolgozása, benne a társadalmi, politikai és jogi összefüggések feltárása, kiemelten a különböző demokratikus rendszerek és a megfigyelés

viszonyának vizsgálata, Magyarország rendszerváltás előtti és utáni jellemzőinek elemző ismertetése, a megfigyelés reprezentációjának áttekintése különféle műfajokban, valamint az adatmegőrzés, mint a megfigyelés sajátos formájának elemzése,

- megfigyelési ország-esettanulmányok készítése, kiemelten a hitelminősítés magyarországi elemzése,
- a megfigyeléssel összefüggő jogérvényesítési lehetőségek magyarországi elemzése,
- empirikus vizsgálatok az adathozzáférési jog érvényesüléséről az állami és magánszektorban, beleértve az adatkezelők azonosíthatóságát és a saját személyes adatok megismerhetőségét,
- a megfigyeléssel szembeni reziliencia lehetőségeiről szóló kézikönyv összeállítása.

Ezekről a munkafázisokról részletes kutatási beszámolók készültek, amelyek egy része későbbi publikációk alapjául is szolgál.

Tevékenységek 2013 óta

[2013 óta](#) az intézet kutatói az alábbi fontosabb projekt-eseményeken vettek részt:

- 2014. április 10-11., Bécs: az IRISS kutatási konzorcium ötödik munkatalálkozója (Szekely I. és Vissy B. részvételével)
- 2014. június 24-26, Sheffield: az IRISS kutatási konzorcium hatodik munkatalálkozója (Szekely I. és Vissy B. részvételével)
- 2014. október 29-30., Brüsszel: az IRISS, RESPECT és SURVEILLE kutatási projektek közös záróeseménye (Szekely I. és Vissy B. részvételével)
- 2015. január 21-23., Brüsszel: IRISS kerekasztal-beszélgetés a Computers, Privacy and Data Protection (CPDP) konferencián (Szekely I. részvételével)

Az IRISS projekttel összefüggésben készült publikációk:

Szekely, Ivan, "The relevance of social and economic costs of surveillance", in David Wright and Reinhard Kreissl (szerk.), *Surveillance in Europe*, Routledge 2014, pp. 240–245.

Wright, David, Rowena Rodrigues, Charles Raab, Richard Jones, Ivan Szekely, Kirstie Ball, Rocco Bellanova and Stine Bergersen, "Questioning Surveillance", *Computer Law & Security Review*, Vol. 21, No. 2, 2015 pp. 280-292.

Szekely, Ivan, "Representations of surveillance", in C. William R. Webster, Antonella Galetta, Paul De Hert, Charles Raab, Charles Leleux (szerk.), *Surveillance and Democracy in Europe: Analysing Surveillance from Social, Political and Legal Perspectives*, IOS Press, Amsterdam [előkészületben, 2015]

Szekely, Ivan, "Experiencing surveillance in different democratic contexts, including new democracies and former repressive regimes", in Webster *et al.*, *ibid.*

Vissy, Beatrix, "Surveillance policy: data retention", in Webster *et al.*, *ibid.*

Vissy, Beatrix and Eric Lastic, "Transparency", in Webster *et al.*, *ibid.*

Szekely, Ivan, "Fundamental rights and civil liberties under the Communist regime in Hungary", in Webster *et al.*, *ibid.*

Szekely, Ivan, "National experiences: The Hungarian case", in Webster *et al.*, *ibid.*

További, a projekt témakörével összefüggő publikációk:

Szekely, Ivan, "The Right to Forget, the Right to be Forgotten. Personal Reflections on the Fate of Personal Data in the Information Society", in Serge Gutwirth, Ronald Leenes, Paul de Hert and Yves Poullet (szerk.), *European Data Protection: In Good Health?* Dordrecht, Heidelberg, London, New York: Springer 2012, 347–363. old.

Szekely, Ivan, "Building our future glass homes: An essay about influencing the future through regulation", *Computer Law & Security Review* 29 (2013), 540–553. old.

Székely Iván, „Jog ahhoz, hogy elfelejtsenek és töröljenek”, *Információs Társadalom* 2013, XIII. évf. 3-4. szám, 7–27. old.

Székely Iván, „Surveillance – a megfigyeléstől a megfigyelő társadalmakig és a megfigyeléstudományig”, *Replika*, 89. szám, 2014. No. 5, 7–13. old.

Szekely, Ivan, "The right to be forgotten and the new archival paradigm", in Andrew Hoskins (szerk.), *The Ethics of Memory in a Digital Age: Interrogating the Right to Be Forgotten*, Palgrave 2014, 28–49. old.

Korenhof, Paulan, Jef Ausloos, Ivan Szekely, Meg Ambrose, Giovanni Sartor, Ronald Leenes, "Timing the Right to Be Forgotten: A study into "time" as a factor in deciding about retention or erasure of data", in Serge Gutwirth, Ronald Leenes and Paul de Hert (szerk.), *Reforming European Data Protection Law*, Springer Science+Business Media, Dordrecht, 2015, 171–201. old.

Raab, Charles D., Richard Jones and Ivan Szekely, "Surveillance and Resilience in Theory and Practice", *Media and Communication* [előkészületben]

Konferencia-előadások:

Ivan Szekely, "Do memory-preserving institutions have a future in the digital age? [Van-e jövőjük az emlékezet-őrző intézményeknek a digitális korban?]", elhangzott a EU Közös Kutatóközpontjában (Joint Research Centre), Ispra, 2014. január 16.

Ivan Szekely, "RTBF: An inventory of specific points in data processing [RTBF: az adatkezelés sajátos időpontjainak leltára]", elhangzott a Computers, Privacy and Data Protection (CPDP) konferencián, 2014. január 23-án, Brüsszelben.

A 2014. januári CPDP konferencián Székely Iván volt a moderátora a „Data Protection Authorities: Their role and experience in enforcement [Az adatvédelmi hatóságok szerepe és tapasztalatai a végrehajtás terén]” című panelnek, amelyet Charles Raab elnökölt.

Székely Iván, „Jog ahhoz, hogy elfelejtsenek – mikor, hol és hogyan?”, elhangzott a Budapesti Ügyvédi Kamara által szervezett XV. Infokommunikációs Szakmai Napon, 2014. április 17-én.

Raab, Charles D., Richard Jones and Ivan Szekely, "Taking 'resilience' seriously: Exploring its implications in the context of surveillance [A rezilienciáról komolyan: a megfigyelési vonatkozásainak feltárása]", elhangzott 2014. április 25-én, a Hatodik "Biannual Surveillance and Society" konferencián (SSN2014), Barcelonában.

Székely Iván 2014. május 7-én részt vett a Fialok Fotóművészeti Stúdiója által az Artbázis helyiségében rendezett „Felejtsd el! Privát fényképek és a felejtéshez való jog az analóg és digitális emlékezet korában” című kerekasztal-beszélgetésen.

Ivan Szekely, "Subject access in a [new] democracy. (The case of Hungary) [Adathozzáférés egy [új] demokráciában. (Magyarország esete)]", elhangzott a *Surveillance and Democracy – IRISS Project Workshop* rendezvényen, 2014. június 24., Sheffield.

A *DEMOSEC: Democracy and Security* címmel megrendezett, az IRISS, a RESPECT és a SURVEILLE kutatási projektek közös zárókonferenciáján Székely Iván elnökölt a „The Intersection of Surveillance with Citizen’s Rights [A megfigyelés és a polgárok jogainak metszete]” szekcióban, valamint részt vett a „Reconciling human rights protection and security: the roles of European norms and discretion of competent national authorities in using surveillance technologies [Az emberi jogok védelme és a biztonság kibékítése: az európai normák és az illetékes nemzeti hatóságok mérlegelésének szerepe a megfigyelési technológiák alkalmazásában]” szekció felkért előadójaként, 2014. október 29-30-án, Brüsszelben.

A 2015. januári brüsszeli CPDP konferencián Székely Iván volt a moderátora a „Data Protection authorities and Data Protection Officers: Their relationships” [Az adatvédelmi hatóságok és a belső adatvédelmi felelősök viszonya] című panelnek, amelyet Charles Raab elnökölt, és ugyanő moderálta az IRISS adathozzáférési jogról tartott kerekasztal-beszélgetését.

Budapesti programok

Az Eötvös Károly Intézet kutatói által szervezett két budapesti program külön is említést érdemel.

A kutatók 2014. november 27-én műhelybeszélgetést szerveztek az [OSA Archívumban](#) „*Nem lehet az enyém, ami rólam szól? Az érintett joga és esélye személyes adatai megismerésére*” címmel az IRISS projekt részeként az adathozzáférési jog érvényesüléséről folytatott empirikus vizsgálat hazai és nemzetközi eredményeiről. A műhelybeszélgetésre a szervezők a magyarországi vizsgálatban érintett adatkezelő szervezetek illetékeseit, civil szervezetek képviselőit és adatvédelmi szakértőket hívtak meg. A résztvevőkhöz előzetesen írásbeli vitaindító kérdéseket juttattak el, valamint a kutatás legfontosabb eredményeit tartalmazó magyar nyelvű háttéranyagokat osztottak ki a helyszínen. A műhelybeszélgetésen a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) képviselője is részt vett. Az eseményt követően a kutatás eredményeiről az Intézet kutatói írásban is tájékoztatták a NAIH elnökét.

2014. november 28-án a kutatók vendégelőadást szerveztek az ELTE Állam- és Jogtudományi karán, Charles D. Raab és Richard Jones (Edinburgh-i Egyetem) részvételével. Angol nyelvű előadásuk címe „Societal ‘Resilience’ to Mass Surveillance in the Post-Snowden Era [Társadalmi reziliencia a tömeges megfigyeléssel szemben a Snowden utáni korban]” volt. Az előadáson nemcsak az ELTE hallgatói és oktatói, de más szakemberek is részt vettek, köztük a *Replika* c. társadalomtudományi folyóirat szerkesztői, akik egy „Reziliencia” tematikus szám megjelentetését és az elhangzott előadás alapjául szolgáló tanulmány magyar változatának publikálását határozták el.

Záróesemények

Az IRISS projekt záróeseménye a 2015. januári [CPDP](#) konferencián – két önálló szekció megrendezésén túl – megtartott zártkörű kerekasztal-beszélgetés volt, amelyen a kutatók az adathozzáférési vizsgálat eredményét vitatták meg hat nemzeti adatvédelmi hatóság képviselőjével. A beszélgetést Székely Iván vezette.

A projekt hivatalos zárónapján, 2015. január 31-én a kutatási konzorcium szakpolitikai jelentést (policy brief) [adott ki](#) és juttatott el az európai adatvédelmi reform illetékeseihez az Európai Parlamentben és a Tanácsban, valamint a nemzeti adatvédelmi hatóságokhoz. A [jelentés](#) ajánlásokat fogalmazott meg az adathozzáférési jog erősítésére, az előkészületben álló európai adatvédelmi reform összefüggésében.